

Sammanställning av berörda avdelningars
remissvar.

Försvarsdepartementet
Jacobsgratan 9
111 52 stockholm

Region Gävleborgs remissyttrande över SOU 2023:50- En modell för svensk försörjningsberedskap

Sammanfattande synpunkter

Huvuddragen i SOU 2023:50 kan grovt sammanfattas till ett förslag om att en nationell myndighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), efter ombildande till styrelsemyndighet, får ansvar för samordningen av försörjningsberedskapen samt för att utreda principer och former för finansiering av försörjningsberedskap. MSB ska enligt betänkandet inhämta information från olika samhällsaktörer för att ta fram nationella försörjningsanalyser, fungera som en kontaktpunkt för företag, hantera beredskapslagring och utföra lagringsuppdrag åt andra statliga myndigheter.

Region Gävleborg har tagit del av utredningen utifrån regionens ansvarsområden. Generellt är Region Gävleborg positiv till utredningens analyser och välkomnar i stort de slutsatser betänkandet slår fast, till exempel att det är staten som ska bära ansvaret för en nationell samordning av försörjningsberedskapen samt att detta ansvar läggs på MSB. Utredningen är ambitiös och lyfter viktiga grundprinciper och förutsättningar för ett samordnat arbete med ökad robusthet i försörjningsberedskapen.

Andra delar av utredningen väcker emellertid ett antal frågor som bör beaktas i fortsatt beredning.

Region Gävleborgs synpunkter på utredningen, dess slutsatser och förslag, kretsar i huvudsak kring:

- Utredningens förslag gällande beredskapslagring: Region Gävleborg ser positivt på ett ökat statligt ansvarstagande för beredskapslager, men vill poängtera vikten av att man:

1. har en tydlig ansvarsfördelning mellan stat och region/kommun, så att de beslut avseende beredskapslager/omsättningslager som fastställs nationellt implementeras regionalt och lokalt. Vidare menar Region Gävleborg att det är av största vikt att det i kommande regelverk på området finns lagfästa tydliga beslutsmandat avseende fördelningen av lagrat material, när materialet får nyttjas, vem som har möjlighet att göra avrop från respektive lager, vem som har beslutsmandatet för omtvistat material som eventuellt behövs på flera ställen samtidigt. Oklarheter i de ovan uppräknade delarna, torde medföra att man på regional och lokal nivå tvingas bygga omsättnings- och/eller beredskapslager för alla eventuella scenarion, även de som de nationella beredskapslagren är tänkta att täcka. Oklarheter i regelverken medför, med största sannolikhet, dels ökade kostnader för stat, regioner och kommuner, dels att regionala och lokala aktörer självpåtaget binder upp ekonomiska medel i lager som kan användas i andra delar av uppbyggnaden av totalförsvaret. Region Gävleborg ser även behov av förtydliganden kring

”ägandeskap” avseende nationellt lagrat materialet- ska materialet delas/ägas av de aktörer, delägare, som har de faktiska behoven av materialet eller staten? Om staten äger materialet finns behov av vidare utredning kring hur regioner och kommuner ska kunna ”köpa” materiell från statliga beredskapslager, utan att lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) åsidosätts.

2. på nationell nivå fattar beslut om grundnivåer kring hur stora regionala och lokala aktörers egna omsättningslager ska vara samt vilket beredskapsmateriel som faktiskt ska lagras i nationella lager. -Ska de regionala och lokala aktörerna klara 30, 60, 90 alternativt 120 dagars drift på egna omsättningslager innan nationella resurser kan nyttjas? Region Gävleborg menar vidare att ska full effekt avseende lager uppnås, bör den pågående utredningen om *hälso- och sjukvårdens beredskap* slutföras och nationella beslut tas kring vilket material som ska lagras på nationell nivå.

3. även ser över reglerna i lag 2006:544 om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och upphandlingslagstiftningen, så att lagstiftaren ger regioner och kommuner ökad möjlighet att bistå varandra i *fredstida kriser* och andra händelser –gråzonsproblematik- som inte klassas som extraordinära, t ex. en pandemi av typ Covid 19. Detta då definitionen av en extraordinär händelse, där regionerna och kommunerna faktiskt har lagstöd för att hjälpa varandra, enligt förarbetena till LEH, endast avser händelser och förlopp som är av kortvarig karaktär och av mindre geografisk omfattning, till exempel när en kommun eller en region, alternativt grannkommuner drabbats av en kris.¹ En extraordinär händelse enligt gällande lagstiftning och nämnda förarbeten tar endast sikte på enskilda händelser, inte händelser som eskalerar till att omfatta flera delar av samhället.² En lagändring i LEH och upphandlingsregelverket skulle ge regioner och kommuner ökad möjlighet att bistå varandra i fredstida kriser, som inte är av mindre geografisk omfattning eller av kortvarig natur. En revidering av LEH, enligt ovan, torde ge regioner och kommuner ökad resiliens och incitament att samarbeta innan aktören vänder sig till MSB för att ta del av nationella lager.

- Utredningens förslag gällande en nationellt samordnande funktion och dess organisation: Region Gävleborg ser, som ovan redan nämnts, positivt på att staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen, vilket inkluderar prioritering av åtgärder och finansiering.

Det finns emellertid behov av fortsatt resonemang kring kommunala och regionala aktörers roll samt gällande den föreslagna nationellt samordnande funktionens organisation.

Samhället ser idag inte ut som det gjorde i slutet av 1990-talet. Samhället är i dag decentraliserat, kommunaliserat, regionaliserat och ut-kontrakterat till följd av politiska beslut och samhällsutveckling. Detta till trots ges kommunernas och regionens roll och ansvar för försörjningsberedskapen mycket litet utrymme i utredningen där, till exempel regionens roll begränsas till en rapportör i en tämligen enkelriktad rapporteringsmodell.

---

¹ Extraordinära händelser i kommuner och landsting, prop. 2001/02:184, s. 14 ff.

² Idib.

- Utredningens förslag gällande länsstyrelsernas roll: Region Gävleborg menar att länsstyrelsernas föreslagna roll i utredningen, som koordinerande part, inte stämmer in i strukturen för krishantering och det civila försvaret.

Region Gävleborg menar att länsstyrelsernas föreslagna roll enligt utredningen, innebär att enkelhetsprincipen och kompetensprincipen frångås. Utifrån nämnda principer bör snarare de sektorsansvariga myndigheterna vara de koordinerande parterna, företrädesvis Socialstyrelsen för hälso- och sjukvård och Trafikverket för kollektivtrafik och transporter. Avsteg från kompetens- och enkelhetsprinciperna i dessa delar innebär att man i en händelse av kris, höjd beredskap och krig påbörjar en korsrapportering mellan landets regioner och länsstyrelser, Socialstyrelsen, Trafikverket, samt den högre regionala nivån i civilförvarsområdenas staber. Ska sedan information om aktiviteter och/eller beslut från MSB som samordnande myndighet tillbaka till regionerna torde problematiken bli än tydligare. Även om länsstyrelserna har det geografiska områdesansvaret i respektive län, där regionerna i och för sig huserar, saknar länsstyrelserna nödvändig kompetens om hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen är på grund av det ovan anförda, i fredstid, huvudman för hälso- och sjukvården i Sverige, varför utredningens förslag i denna del synes kräva ytterligare utredning. Skulle Lagstiftaren ändå ge de länsstyrelserna ett författningsreglerat mandat att begära in uppgifter om regionernas och kommunernas behov av försörjningsviktiga varor och tjänster bör det mandatet tydligt begränsas till varor och tjänster som till exempel drivmedel, vatten och livsmedel, fastigheter och fordon för omlokalisering av vård i länen, inte varor och tjänster som behövs för att bedriva hälso- och sjukvårdsuppdraget.

- Utredningens förslag gällande behovs- och försörjningsanalys samt åtgärdsförslag: Region Gävleborg ser odelat positivt på att arbeta med ökad systematik med behovskartläggning, försörjningsanalys samt åtgärdsplanering. Vilken myndighet som ska begära in och kartlägga vilka behov behöver, som ovan anförts, utredas vidare.
- Utredningens förslag gällande samverkan med näringslivet: Region Gävleborg ser positivt på nära samverkan med näringslivet för att stärka förmågan till robust och flexibel produktion.

-Utredningen fokuserar emellertid på MSB:s samspel med näringslivet och utelämnar den samverkan och det utvecklingsarbete kring flexibel produktion som sker och skedde under pandemiåren. Som ovan anförts ser samhället annorlunda ut i dag jämfört med i slutet på 1990-talet. Att MSB i sin nya föreslagna roll centralt har en övergripande bild på förmågan till robust och flexibel produktion är nödvändig. Region Gävleborg anser dock att länsstyrelserna, som högsta civila totalförsvarsmyndigheter, med regionalt områdesansvar, bör ha en del i nämnda samverkan och vara länken mellan den nationella och regionala/lokala nivån i denna del.

- Föreslagen modell för försörjningsberedskap innebär en ambitionshöjning varför skriftelserna kring finansieringsprinciper behöver förtydligas för att skapa hållbara planeringsförutsättningar för regionerna.

För Region Gävleborgs räkning

Bert-Ola Jonsson

Ronny Stjernlöf

Föredragande

Beslutande

I beredningen av ärendet har följande personer medverkat:

Fredrik Björk

Logistik och försörjning

Susanna Pettersson

Förvaltningsledning Hälso- och sjukvård

Peo Hermansson

Hälso- och sjukvårdsgemensamma resurser Stab

Johan Welander

Inköpsavdelningen

Ronny Stjernlöf

Säkerhet- och beredskapsavdelningen

Bert-Ola Jonsson

Säkerhet- och beredskapsavdelningen